

- Tippurin oireet
- Tippurin toteaminen
- Tippurin itsehoito
- Milloin hoitoon?
- Tippurin ehkäisy
- Kirjallisuutta

Keskeistä

- Tippuritartunta on usein oireeton.
- Tippuritartunnat ovat yleistyneet etenkin nuorilla aikuisilla.
- Tippuri- ja klamydia voidaan tutkia samasta näytteestä. Näyte tulee ottaa kaikista mahdollisista tartuntapaikoista.
- Tippuribakteeri on vastustuskykyinen monelle antibiootille, siksi ennen hoitoa otetaan viljelynäyte ja varmistetaan hoidon onnistuminen.

Tippuri on gonokokin eli *Neisseria gonorrhoeae* -bakteerin aiheuttama seksitauti, joka tarttuu suojaamattomassa seksissä. Suomessa tippuritartunnat ovat lisääntyneet. Niitä todetaan vuosittain yli 600, joista yli puolet on saatu kotimaassa. Itämisäika on miehillä 1–5 vuorokautta, naisilla pidempi, jopa 2–3 viikkoa.

Tippurin oireet

Tippuritartunta on yhä useammin oireeton. Tippuri- ja klamydiatartuntoja ei nykyään voi erottaa toisistaan oireiden perusteella.

Miehillä tyypillinen oire on runsas kellertävä vuoto virtsaputkesta, kirvely virtsatessa ja tihtentynyt virtsaamistarve. Hoitamattomana tulehdus voi levitä ylöspäin virtsaputkessa aiheuttaen kuroumia virtsaputkeen. Tippuri voi aiheuttaa klamydian tavoin lisäkivestulehduksen.

Naisilla tippuri voi aiheuttaa alavatsakipua, epämääräistä valkovuotoa ja kirvelyä virtsatessa. Jos infektio nousee kohdunkaulan kanavan kautta kohtuun ja munajohtimiin, kehittyy sisäsynnytintulehdus. Se voi aiheuttaa alavatsakipua, jota tärinä pahentaa, lisääntynyttä valkovuotoa tai veristä tihkuvuotoa, kuumetta sekä kohdun ja sivuelinten aristusta sisätutkimuksissa. Sisäsynnytintulehduksesta voi seurata lapsettomuutta, kohdunulkoinen raskaus ja pitkittynyttä alavatsakipua.

Seksitavasta riippuen tartunta voi olla myös nielussa tai peräaukossa, usein oireettomana. Nielutippuri voi aiheuttaa polttavaa kirvelyä suussa tai kurkkukipua. Peräaukossa tartunta voi oireilla limaisena vuotona ja kirvelynä. Bakteeri voi levitä sormien välityksellä myös silmiin aiheuttaen sidekalvopunoitusta ja märkimistä. Hoitamattomana tippuribakteeri voi levitä verenkiertoon ja aiheuttaa niveltulehduksen tai harvinaisen verenmyrkytyksen.

Tippurin toteaminen

Tippuritartunta voidaan todeta samasta näytteestä kuin klamydia nukleiinihapon osoitustestillä. Tartunta voidaan todeta 5–7 vuorokauden kuluttua tartunnasta. Näyte

voidaan ottaa miehillä ensivirtsasta ja naisilla myös emättimestä tai kohdun suulta vanupuikolla. Tarvittaessa otetaan näytteet myös peräsuolesta tai nielusta. Jos nukleinihapon osoitustesti on positiivinen tai on vahva epäily tippurista, otetaan tippuriviljelynäyte antibioottil herkkyuden varmistamiseksi ennen hoidon aloitusta.

Tippurin itsehoito

Tippuria kuten muitakaan seksitauteja ei voi eikä saa yrittää hoitaa omin päin.

Milloin hoitoon?

Tutkimuksiin on hakeuduttava, jos on tippuriin viittaavia oireita tai seksikumppanilla on todettu tauti. Tartuntaa epäiltäessä kannattaa hakeutua testeihin, vaikka olisi oireeton. Tutkimuksiin pääsee esimerkiksi omalla terveysasemalla, sukupuolitautilien poliklinikalla tai opiskelijaterveydenhuollossa. Seksikontakteista on pidättäydyttävä, kunnes tutkimustulokset ovat valmistuneet.

Tippuri hoidetaan yleensä useamman antibiootin yhdistelmällä. Tippurikannat ovat vuosien kuluessa menettäneet herkkyuden useille antibiooteille. Tämän vuoksi otetaan viljelynäyte ennen hoitoa. Lääkityksen jälkeen tulee olla viikon ajan selibaatissa ja sen jälkeen käyttää kondomia, kunnes on saatu puhdas jälkitarkastusnäytevastaus 4 viikon kuluttua hoidosta. Seksikumppanit 3–6 kuukauden ajalta tulee informoida ja ohjata tutkimuksiin. Vakituinen kumppani tulisi hoitaa samanaikaisesti.

Tippurin ehkäisy

Tippuriin ei ole rokotetta. Sen voi ehkäistä vain käyttämällä kondomia kaikissa seksimuodoissa.

Aiemmat kirjoittajat: Ihotautien erikoislääkäri Matti Hannuksela ja iho- ja sukupuolitautilien erikoislääkäri Anna Hannuksela-Svahn
Artikkelin tunnus: dlk00520 (011.008)
© 2023 Kustannus Oy Duodecim